



Projectbesluit Externe maatregelen

Engbertsdijksvenen
Externe maatregelen

Nota van Antwoord zienswijzen Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) Engbertsdijksvenen Externe maatregelen

Status: Vastgesteld
IMRO-idn: NL.IMRO.9923.pbEDVextern-on01

De Nota van Antwoord heeft betrekking op de zienswijzen die zijn ingediend op de Nota reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor het Natura 2000-gebied Engbertsdijksvenen voor de externe maatregelen. De Nota van Antwoord is opgesteld door de provincie Overijssel (als zijnde het bevoegd gezag).

In het gebiedsproces vindt afstemming plaats met de partners LTO Noord, Staatsbosbeheer, gemeenten Twenterand, Hardenberg en Tubbergen, Natuur en milieu Overijssel, Waterschap Vechtstromen, Landgoed Huize Almelo, Platform Engbertsdijksvenen en Bewonerscommissie in en rondom Engbertsdijksvenen.



Samen economisch sterker, met de kracht van de natuur

Overijssel is prachtig om te wonen, werken en recreëren. De komende jaren werken we samen aan het behoud en herstel van kwetsbare natuur en realiseren we nieuwe kansen voor de economie. De natuur heeft te lijden onder effecten van industrie, verkeer en landbouw, terwijl nieuwe economische ontwikkelingen worden beperkt om de natuur niet verder te belasten. Bewoners, belangenorganisaties en overheid hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid om de kwaliteit van het leefgebied van dieren en planten te verbeteren, voor nu en in de toekomst. Met maatwerk maken we de natuur veerkrachtig en weerbaar tegen invloeden van buiten, waardoor op termijn weer nieuwe economische kansen ontstaan. Waar nodig wordt de bestemming en/of het gebruik gewijzigd en planologisch vastgelegd in een ruimtelijk plan.

De maatregelen kunnen effect hebben op de gronden in de directe omgeving van de Natura 2000-gebieden. Samen met de grondeigenaren zoeken we naar een passende oplossing voor hun toekomst.

Meer informatie over de besluiten Natura 2000?

Kijk ook op: www.overijssel.nl/natura2000procedures

Of neem contact op via overijsselloket@overijssel.nl onder vermelding van het betreffende Natura 2000-gebied.

Inhoudsopgave

1	<i>Terinzagelegging Nota Reikwijdte en Detailniveau Ontwerp-Projectbesluit (NRD)</i>	
	<i>Engbertsdijksvenen Externe maatregelen</i>	4
1.1	Inleiding	4
1.2	Terinzagelegging.....	4
1.2.1	Ingediende zienswijzen.....	4
1.3	Leeswijzer en vervolgprocedure	4
1.3.1	Leeswijzer.....	4
1.3.2	Vervolgprocedure.....	5
2	<i>Beantwoording zienswijzen op NRD</i>	6
	Zienswijze 1	6
	Zienswijze 2.....	16
	Zienswijze 3.....	19
	Zienswijze 4.....	21
	Zienswijze 5.....	25
	Zienswijze 6.....	32
	Zienswijze 7.....	36
	Zienswijze 8.....	38
	Zienswijze 9.....	39
	Zienswijze 10.....	40
	Zienswijze 11 Gemeente Twenterand, Postbus 67 Vriezenveen.....	41
	Zienswijze 12.....	43
3	Colofon.....	46

1 Terinzagelegging Nota Reikwijdte en Detailniveau Ontwerp-Projectbesluit (NRD) Engbertsdijksvenen Externe maatregelen

1.1 Inleiding

Voor u ligt de Nota van Antwoord Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) Milieueffectrapport Engbertsdijksvenen externe maatregelen. Deze Nota van Antwoord is opgesteld naar aanleiding van de ingediende zienswijzen in de zomer van 2021 op de NRD. Het gebied Engbertsdijksvenen is op 10 september 2009 aangewezen als Natura 2000-gebied. De natuurdoelen en maatregelen ten behoeve van behoud en herstel van de aangewezen te beschermen habitattypen zijn vastgelegd en beschreven in het Natura 2000-beheerplan en in de gebiedsanalyse (onderdeel van het beheerplan). Hierbij is onderscheid gemaakt tussen maatregelen binnen de natuurgebieden (de zogenaamde interne maatregelen) en maatregelen buiten de natuurgebieden (zogenaamde externe maatregelen). De externe maatregelen voor Engbertsdijksvenen zijn uitgewerkt in een inrichtingsplan en vertaald in een Projectbesluit. Voor de Engbertsdijksvenen zijn ook interne maatregelen nodig, maar die maken geen deel uit van dit plan. Daarvoor is een separaat proces opgestart.

Maatregelen

De inrichtingsmaatregelen rondom de Engbertsdijksvenen richten zich vooral op het verhogen van de grondwaterstand rondom het gebied. Het doel is om daarmee de stijghoogte van het grondwater onder het natuurgebied in stand te houden of te verhogen. Hierdoor wordt verdroging van het natuurgebied tegen gegaan. Dit betreft onder meer de habitattypen herstellend hoogveen en droge heide. Deze maatregelen hebben gevolgen voor de bestemming van gronden en/of het gebruik ervan. De gronden hebben nu grotendeels een agrarische bestemming, dit moet aangepast worden. Daarnaast bevat het geldende bestemmingsplan een verbodsbepaling voor onder andere het dempen van sloten en het afgraven van gronden. Juist deze activiteiten zijn nodig voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. Om die reden moet het geldende bestemmingsplan herzien worden. Dit gebeurt door het opstellen van een projectbesluit.

1.2 Terinzagelegging

De NRD Engbertsdijksvenen externe maatregelen, inclusief bijlagen heeft digitaal van 19 mei tot en met 5 juli 2021 ter inzage gelegen via <http://overijssel.nl/loket/ter-inzage> en via www.ruimtelijkeplannen.nl. Tevens was een inblikexemplaar beschikbaar op de volgende locaties:

- Gemeentehuis Hardenberg Stephanuspark 1, 7772 HZ HARDENBERG
- Gemeentehuis Tubbergen Raadhuisplein 1, 7651 CV TUBBERGEN
- Provinciehuis Overijssel Luttenbergstraat 2, 8012 EE ZWOLLE

1.2.1 Ingediende zienswijzen

Gedurende deze termijn zijn er 12 zienswijzen op de NRD ontvangen. De zienswijzen zijn waar nodig verwerkt in het MER.

1.3 Leeswijzer en vervolgprocedure

1.3.1 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 van deze Nota van Antwoord worden de ontvangen zienswijzen (geanonimiseerd) samengevat en van een antwoord voorzien. Hier is ook aangegeven of deze zienswijzen aanleiding hebben gegeven tot wijzigingen van de onderzoeksvragen.

De nummers die gebruikt worden in hoofdstuk 2 zijn als volgt opgebouwd. Het eerste cijfer betreft nummer van de betreffende indiener. Het tweede cijfer is een onderdeel uit de zienswijze/grond van de indiener. Het volgende voorbeeld verduidelijkt dit: 5.4 → is indiener 5 en zienswijze/grond 4.

1.3.2 Vervolprocedure

Tijdens de terinzagelegging van het ontwerp-Projectbesluit met bijbehorende project-MER is er gelegenheid om een inspraakreactie in te dienen op het ontwerp-Projectbesluit en/of het bijbehorende project-MER.

Het ontwerp-Projectbesluit Engbertsdijksvenen Externe maatregelen en het project-MER inclusief Nota van Antwoord op de NRD en overige bijlagen liggen gedurende de termijn zoals genoemd in de Bekendmaking ter inzage. Eenieder kan een inspraakreactie indienen gedurende deze periode.

2 Beantwoording zienswijzen op NRD

Nr.	Zienswijze 1	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
1.0	<p>Hierbij maak ik namens en, (hierna samen 'indieners'), van de gelegenheid gebruik een zienswijze in te dienen met betrekking tot de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Natura 2000 externe maatregelen Engbertsdijksvenen.</p> <p>Indieners willen ingaan op een aantal aspecten van deze notitie en volgen daarbij de volgorde van de inhoud van de ter inzage gelegde notitie.</p>		
1.1	<p>Karakter van de notitie</p> <p>De basis van de te onderzoeken uitvoeringsvariant is tot stand gekomen in een gebiedsproces dat werd uitgevoerd door een bestuurlijke adviescommissie, ingesteld door het College van GS van Overijssel. De Bestuurlijke Adviescommissie Engbertsdijksvenen (verder: BAC EDV) heeft gezocht naar een voorkeursvariant voor inrichting van het gebied, waarbij niet alleen de natuurdoelen voor het gebied centraal staan, maar ook rekening wordt gehouden met de gerechtvaardigde belangen van omwonenden. Tegelijkertijd moet worden benadrukt dat dit plan alleen slaagt als voortdurend de balans tussen natuur, landbouw en maatschappij in de gaten wordt gehouden. De respectvolle gebiedsdialoog die tot het plan heeft geleid moet ook in de toekomst recht worden gedaan.</p> <p>De nauwkeurige en balans zoekende insteek van de BAC kan niet in alle aspecten terug worden gevonden in deze notitie over</p>	<p>Het kernteam, klankbordgroep en de BAC zijn samen een traject ingegaan waaruit een inrichtingsplan is gekomen dat vertaald is naar het Projectbesluit. Op basis van Categorie J12 dient volgens het Omgevingsbesluit bij een projectbesluit voor een landinrichtingsproject een project-mer-beoordeling uitgevoerd te worden. De provincie Overijssel kiest ervoor om een project-MER op te stellen zodat de milieueffecten een volwaardige plek kunnen krijgen in de besluitvorming.</p> <p>Conform het Besluit MER brengt het MER de milieueffecten van het planvoornemen in beeld, maar vergelijkt die ook met redelijkerwijs af te wegen alternatieven. Dat betekent dat het MER naast het planvoornemen ook het totstandkomingsproces van de maatregelen en de daarin afgewogen (en afgefallen) alternatieven beschouwt, zoals in dit geval de peilverhoging in het zuidelijk deel van het Geesters Stroomkanaal en de omvang van de bufferzone.</p>	<p>Ja</p> <p>Gedeeltelijke peilverhoging van het Geesters Stroomkanaal is meegenomen in het Inrichtingsplan, MER en Projectbesluit</p>

Nr.	Zienswijze 1	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	reikwijdte en detail van het op te stellen MER. Met name het noemen van een peilverhoging van het Geesterstroomkanaal als mogelijke maatregel is in dat verband een faux pas.		
1.2	<p>Studiegebied</p> <p>Op 7 juni 2021 is vanuit de BAC EDV een kaartbeeld en een brief naar GS van Overijssel gezonden met daarop aangegeven de gronden die zouden moeten worden gerekend tot het 'uitwerkingsgebied' voor grondverwerving. Deze gronden zijn tevens de gronden waarop vernatting ten gevolge van de voorgenomen maatregelen wordt verwacht. Het aan GS gezonden kaartbeeld wijkt af van het kaartbeeld dat is opgenomen onder studiegebied van de Notitie.</p> <p>Indieners verzoeken ons dit beeld aan te passen en het aan GS gezonden kaartbeeld als studiegebied te hanteren.</p>	<p>Naar aanleiding van de bedoelde brief hebben Gedeputeerde Staten het voorstel voorgelegd aan Provinciale Staten. Provinciale Staten hebben in september 2021 besloten een ruimer uitwerkingsgebied voor Engbertsdijkvenen vast te stellen. Met dit ruimere uitwerkingsgebied kan een betere bescherming worden geboden aan de kwetsbare natuur in Engbertsdijkvenen.</p> <p>Het aangedragen uitwerkingsgebied is geïntegreerd in het plangebied van de MER en het Inrichtingsplan.</p>	<p>Ja</p> <p>Het aangedragen uitwerkingsgebied is geïntegreerd in het plangebied van de MER en het Inrichtingsplan.</p>
1.3	<p>Doelstelling en opgave</p> <p>In de breed samengestelde BAC EDV, waaraan ook vertegenwoordigers van burgers, ondernemers en particuliere landgoederen deelnemen, is uiteindelijk een voorkeursvariant gekozen waarin niet wordt gekozen voor een peilverhoging van het Geesters Stroomkanaal. U bent van mening dat wij worden geacht deze voorkeursvariant te gaan onderzoeken en dus geen variant waarin het opzetten van het peil wel als maatregel is opgenomen.</p> <p>In maart 2008 is het peil van het Geesters Stroomkanaal reeds met circa 50 cm verhoogd. Hierdoor is de GHG ter plaatse van de woningen Bavesbeekweg gestegen met maximaal 30 cm. Bij een aantal woningen en</p>	<p>Zie onze reactie bij 1.1 en 1.2.</p>	<p>Ja</p> <p>Zie 1.1 en 1.2</p>

Nr.	Zienswijze 1	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	<p>tuinen is in de huidige situatie sprake van wateroverlast. Voor een peilverhoging op het Geesters Stroomkanaal ter plaatse van de Bavesbeekweg is volgens u dan ook geen draagvlak bij bewoners.</p> <p>Door de BAC EDV is dan ook besloten dat deze maatregel niet wordt opgenomen in de te bestuderen voorkeursvariant.</p>		
1.4	<p>Referentiesituatie</p> <p><u>A. Vaststelling uitgangspunt</u></p> <p>Als referentiesituatie wordt de combinatie van de huidige situatie en autonome ontwikkelingen in beeld gebracht, zonder uitvoering van de maatregelen die onderdeel zijn van het PIP. Dit zijn de ontwikkelingen (overheidsplannen en andere gebiedsactiviteiten) waarover al een formeel besluit is genomen en welke binnen afzienbare tijd tot uitvoering kunnen worden gebracht. Om de referentiesituatie objectief in beeld te brengen zal ook een uitgangspunt (nulpunt) moeten worden gedefinieerd vanaf welk moment wordt gerekend. Onduidelijk is of dit uitgangspunt zal bestaan uit de situatie anno 2021 en zo ja, op grond van welk beschrijvend document. We verzoeken u hierover helderheid te verschaffen.</p> <p><u>B. Te betrekken maatregelen bij de beoordeling</u></p> <p>De referentiesituatie geeft de situatie weer die naar verwachting op termijn ontstaat zonder uitvoering van de voorgenomen maatregelen. Wat niet mogelijk is, is om een inschatting te maken van de effecten van andere maatregelen in generieke zin, of binnen Duitsland, die ook een effect beogen. Met</p>	<p>Vanuit de eisen die afdeling 16.4 van de Omgevingswet en hoofdstuk 11 van het Omgevingsbesluit aan een MER stellen, wordt de voorgenomen activiteit vergeleken met de referentiesituatie (huidige situatie met autonome ontwikkelingen). De referentiesituatie is bepaald bij het opstellen van het MER (juli 2025).</p> <p>Het MER behandelt autonome ontwikkelingen (overheidsplannen en andere gebiedsactiviteiten waarover al een formeel besluit is genomen) die mogelijk invloed hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van Engbertsdijksvenen en de voorgenomen externe maatregelen. Het gaat daarbij vooral om de activiteiten waarbij de uitstoot van stikstof en ten gevolge daarvan de depositie toeneemt en om ontwikkelingen die invloed hebben op de hydrologische omstandigheden in en om het plangebied.</p>	<p>nee</p> <p>nee</p>

Nr.	Zienswijze 1	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	<p>name in Duitsland zal op grond van een uitspraak van het HvJ meer generiek worden gedaan aan het terugbrengen van de stikstofdioxiden. Bovendien zullen ook daar in het kader van Natura 2000 passende maatregelen worden genomen om de achtergronddepositie naar beneden te brengen. Dergelijke maatregelen kunnen de nut en noodzaak van de rond EDV te treffen maatregelen beïnvloeden en dienen mede te worden onderzocht. We verzoeken u aan te geven op welke wijze wij met deze factoren rekening zullen houden. Ook gevolgen van het inwerking treden van de Wet stikstofreductie en natuurherstel in dit kader onderzocht en meegenomen dienen te worden.</p> <p>Verder is het van belang dat het PIP voor de interne maatregelen door de voorzieningenrechter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State en de ontgrondingenvergunning voor die interne maatregelen is geschorst bij uitspraak van 21 april 2021. Dit PIP en deze ontgrondingenvergunning kunnen volgens u dus niet zonder meer tot de referentiesituatie worden gerekend.</p> <p>Integendeel, het ligt juist voor de hand dat ook de interne maatregelen in de MER worden beoordeeld. Het onderscheid tussen interne en externe maatregelen is gekunsteld en doet geen recht aan de samenhang tussen de maatregelen die intern en extern kunnen worden getroffen.</p>	<p>Door het Rijk worden landelijk beleid en generieke maatregelen uitgewerkt om de stikstofdepositie te verminderen.</p> <p>Het plangebied ligt op minder dan één kilometer van de rijksgrens met Duitsland. Er vindt grensoverschrijdende consultatie plaats, omdat de externe maatregelen mogelijk grensoverschrijdende milieugevolgen hebben in Duitsland.</p> <p>Op 3 juni 2025 hebben Gedeputeerde Staten (GS) het projectbesluit voor de interne maatregelen vastgesteld. Voor het projectbesluit voor de interne maatregelen is een apart MER opgesteld. In het MER voor de externe maatregelen, zijn de interne maatregelen onderdeel van de referentiesituatie. Dat betekent dat de effecten van het planvoornemen zoals beschreven in het MER, de effecten zijn die op het betreffende aspect optreden als zowel de interne als externe maatregelen gerealiseerd worden.</p>	
	<p><u>C. Te betrekken initiatieven bij beoordeling</u></p> <p>U stelt rekening te zullen houden met de uitbreiding van veehouderijen in en om het plangebied. Niet kan worden uitgesloten dat</p>	<p>In het MER worden relevante autonome ontwikkelingen meegenomen, zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Interne maatregelen Engbertsdijksvenen 	nee

Nr.	Zienswijze 1	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	<p>ook andere typen bedrijvigheid uitbreidingsplannen hebben.</p> <p>Indieners verzoeken u ook deze te inventariseren en mee te nemen, ook initiatieven aan Duitse zijde van de grens.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkelingen in de nabijgelegen kernen - Uitbreiding of inkrimping landbouwbedrijven rondom het plangebied - Infrastructurele ontwikkelingen (uitbreiding van snelwegen, aanleg van nieuwe wegen) - Klimaatverandering - Stikstofdepositie - Waterwinning 	
	<p><u>D. Beoordeling berekende resultaten</u></p> <p>U stelt dat u de referentiesituatie in beeld wilt brengen, zodat zichtbaar wordt of de uit te voeren maatregelen (planalternatief) doelmatig zijn, of bijgesteld moeten worden.</p> <p>De vraag is hoe u het doelbereik in beeld gaat brengen en daar consequenties aan gaat verbinden. Er is inmiddels al meerdere malen gebleken dat het kwalitatief interpreteren van modelmatige berekeningen door (ecologische) deskundigen kan leiden tot inhoudelijk sterk verschillende oordelen. Wij verzoeken u aan te geven hoe wij gaan borgen dat dit nu niet aan de orde zal zijn. Ook zullen kwalitatieve beoordelingen van een motivering moeten worden voorzien.</p>	<p>De methodiek voor het bepalen van het doelbereik is beschreven in het Inrichtingsplan. Voor een uitgebreidere analyse van onzekerheden in de methode en hoe hier mee is omgegaan wordt verwezen naar de rapportage 'Ecohydrologische effectbeoordeling externe maatregelen Engbertsdijkswenen' (RHDHV, 2020).</p> <p>Het MER beschrijft de effecten van de maatregelen, waaronder het effect op de Natura 2000-doelstellingen (doelbereik).</p>	nee
	<p><u>E. Klimaatverandering</u></p> <p>Eén van de aspecten die u wilt meenemen in ons onderzoek zijn de effecten van klimaatverandering.</p> <p>In dit verband wordt gewezen op het in 2011 door Alterra uitgevoerd onderzoek Hoogveen en klimaatverandering, Alterra-rapport 2225. Uit dit onderzoek bleek dat de oppervlakte Actieve hoogvenen in veengebieden met suboptimale waterhuishouding met moeite in stand zal kunnen worden gehouden een extreem klimaatscenario (waarvan de huidige</p>	<p>De effecten van klimaatverandering (o.a. gemiddelde temperatuurstijging, drogere zomers en toename van weerextremen) op de haalbaarheid van natuurdoelstellingen en daarmee het eventuele succes van maatregelen is een nadrukkelijk onderdeel van de beoordeling op het aspect klimaatverandering. Het Alterra-rapport is meegenomen in de effectbeoordeling.</p> <p>De externe maatregelen zijn gericht op het verminderen van verdroging door hydrologisch herstel buiten het Natura 2000-gebied. De aanpak van stikstofdepositie valt buiten dit project, omdat hiervoor landelijke maatregelen nodig zijn. Het Rijk werkt aan generiek beleid om stikstofuitstoot te verminderen.</p>	nee

Nr.	Zienswijze 1	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	<p>jaren sprake blijkt te zijn) en waarschijnlijk in karakteristieke soorten en functioneren achteruit gaan, zeker wanneer de stikstofdepositie het kritische niveau overschrijdt. Indieners kunnen inmiddels constateren dat sinds 2011 een toename in plaats van een afname aan stikstofdepositie heeft plaatsgevonden. Dit maakt dat er volgens hen behoefte is aan een inschatting van de realiteit van het na te streven doelbereik: Is het met inzet van alle maatregelen nog wel aannemelijk dat gezien de effecten van klimaatverandering het doelbereik überhaupt in beeld komt?</p>		
	<p><u>F. Totstandkoming planalternatief</u></p> <p>Tot onze verbazing schets u als deelnemende en betrokken partijen bij de planvorming op grond waarvan u een onderzoek gaat doen slechts de formele partners van het traject Samen Werkt Beter benoemen.</p> <p>U doet daarmee onrecht aan de vertegenwoordiging vanuit burgerinitiatieven die ook in de BAC EDV zijn vertegenwoordigd. Zowel het Platform Engbertsdijksvenen, het Platform Achter het Geesterstroomkanaal, de WBE en landgoederen zijn afgevaardigd in de BAC EDV en dragen volgens u mede verantwoordelijkheid voor het tot stand komen van het scenario waarop u verder onderzoek gaan doen. Zowel de LTO als initiatiefnemer, Tauw als opdrachtnemer en u (GS van Overijssel) als het bevoegd gezag deze omissie hadden moeten opmerken.</p> <p>Dit is des te betreurenswaardiger omdat dit inspraakproces, blijkens de advertentie over ter inzage legging, mede een voorbeeld moet zijn voor de versterkte inspanningen voor</p>	<p>U geeft terecht aan dat Platform Engbertsdijksvenen, het Platform Achter het Geesterstroomkanaal, de WBE en landgoederen zijn afgevaardigd in de BAC EDV. In het MER staan deze betrokken partijen genoemd.</p>	<p>Ja, betrokken partijen zijn opgenomen in het MER.</p>

Nr.	Zienswijze 1	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	<p>participatie die aan het inwerking treden van de Omgevingswet zijn verbonden. De provincie Overijssel geeft met de gang van zaken in dit dossier op voorhand een verkeerd signaal af.</p>		
	<p><u>G. Optimalisatie planalternatief</u></p> <p>U stelt dat voor de uiteindelijk gerealiseerde fase, waar mogelijk binnen de kaders van de opgave, vanuit het beheerplan gezocht zal worden naar optimalisatievoorstellen. Deze optimalisatievoorstellen vormen zogenaamde varianten waarvan de effecten eveneens in beeld worden gebracht. Het planalternatief vormt met de optimalisatiemogelijkheden de uiteindelijke milieu-informatie voor het PIP. Deze mogelijkheid tot het andermaal inbrengen van varianten staat op gespannen voet met het binnen de BAC bereikte bestuurlijke compromis.</p> <p>De in te brengen optimalisatiemogelijkheden mogen in ieder geval geen aanvullende nadelige effecten hebben op de binnen het gebiedsproces eerbiedigde gerechtvaardigde belangen van omwonenden. Indieners verzoeken u om een garantie op dit punt.</p> <p>Wellicht kan via de Observational Method een weg worden gekozen om tot planoptimalisatie te komen, nu veel nog onduidelijk is. De Observational Method is een ontwerpmethodiek waarbij in de aanlegfase van een project nog aanpassingen kunnen worden doorgevoerd in het uitvoeringsontwerp. De methode kan worden toegepast om op een rationele manier om te gaan met onzekerheden ten aanzien van (geotechnische en geohydrologische) uitgangspunten en modellen.</p>	<p>Na het terinzageleggen van de NRD is in een uitgebreid proces met de Klankbordgroep, BAC EDV en de omgeving het Inrichtingsplan, MER en ontwerp Projectbesluit tot stand gekomen. Onzekerheden zijn in dit proces geminimaliseerd, ook door een second opinion op het grondwatermodel en het Inrichtingsplan door het Platform Engbertsdijksvenen (uitgevoerd door Witteveen en Bos).</p> <p>Uw voorstel om de Observital Method toe te passen heeft daarom op dit moment geen meerwaarde.</p> <p>Naast het model is ook een monitoringsnetwerk van peilbuizen ingericht, waarmee het effect van de maatregelen na uitvoering gemonitord wordt.</p>	<p>nee</p>

Nr.	Zienswijze 1	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
1.5	<p>Reikwijdte en detailniveau</p> <p>Deze MER-beoordeling zal deels het karakter hebben van een passende beoordeling zoals bedoeld voor plannen en projecten in de zin van artikel 2.7 en 2.8 Wnb. Toch is de beoordeling van de uitvoering van dit maatregelenplan van een andere aard, omdat feitelijk wordt besloten over het uitvoeren van passende maatregelen en instandhoudingsmaatregelen ten behoeve van natuurdoelen. In dat verband moet er op gewezen worden dat op grond van artikel 1.10 derde lid van de Wet natuurbescherming bij het treffen van maatregelen op grond van deze wet rekening moet houden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied. Het afwegen en respecteren van andere belangen dan alleen ecologische is nadrukkelijk een opgave binnen het treffen van passende - en instandhoudingsmaatregelen. En dit kleurt daarom mede het kader dat u in deze notitie over reikwijdte en detailniveau van het MER vastlegt. U zou ook gebruik kunnen maken van het MKBA dat opgesteld is voor de gebiedsanalyse van het oorspronkelijke beheerplan.</p> <p>Specifiek wordt nog uw aandacht gevraagd voor de problematiek van jacht, beheer en schadebestrijding van soorten die in en rond de Engbertsdijksvennen voorkomen en op omliggende gronden voor belangrijke schade aan gewassen zorgen. Binnen het MER zou ook aandacht moeten worden besteed aan effecten op soorten, zoals grauwe ganzen en wilde zwijnen, die op grond van schadeoverwegingen worden beheerd.</p>	<p>Het gaat om een project-MER, niet om een m.e.r.-beoordeling. In het milieueffectrapport (MER) worden niet alleen ecologische gevolgen beoordeeld, maar ook effecten op wonen, werken, recreatie, cultuurhistorie en archeologie. Waar mogelijk is gebruik gemaakt van bestaande onderzoeken.</p> <p>In de MER is beoordeeld of de maatregelen kunnen leiden tot (een toename van) schade door bijvoorbeeld ganzen en wilde zwijnen. De kans op schade wordt meegewogen in de effectbepaling van het toekomstig landbouwkundig gebruik van de percelen.</p> <p>In dit projectbesluit worden geen aanpassingen gedaan in de wet- en regelgeving over jacht en/of schadebestrijding. Eventuele beperkingen die gelden vanuit het Natura 2000-beheerplan voor Engbertsdijksvennen, blijven in stand.</p>	<p>nee</p> <p>Ja, in het MER is in de effectbeoordeling mogelijke toename van schade door soorten zoals ganzen opgenomen.</p>

Nr.	Zienswijze 1	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	<p>In hoeverre is voorspelbaar dat deze soorten door vernattingsmaatregelen of beperkingen voortvloeiend uit natuurbeheer qua populatie in omvang zullen toenemen en mogelijk zorgen voor een toename van schade?</p> <p>In hoeverre zal op gronden buiten het natuurgebied waarop maatregelen worden getroffen jacht nog worden opengesteld, of mogelijk zijn?</p> <p>Het opnemen van rasters als preventieve maatregel zou ook kunnen worden overwogen.</p>		
	<p>Tevens zouden indieners u willen verzoeken om binnen de beoordeling van effecten van landschap en cultuurhistorie ook de effecten van aantasting in omvang en gebruiksmogelijkheden van het landgoed Huize Almelo te betrekken, ook indien sprake is van tijdelijke effecten.</p>	<p>De gronden van de indieners worden, net als die van alle andere grondeigenaren die door de maatregelen kunnen worden getroffen, betrokken in de effectbeoordelingen.</p>	nee
	<p>Naar het oordeel van indieners dient meer <i>kwantitatief</i> onderzoek te worden gedaan dan tabel 4.1 weergeeft. Bijvoorbeeld waar het gaat om effecten op bebouwing en grondgebruik bij het thema bodem en water ligt in de rede ook op basis van kwantitatieve criteria de alternatieven te beoordelen. Bijvoorbeeld: hoeveel gebouwen worden geraakt en hoeveel hectare grondgebruik wordt geraakt. Het gaat niet aan om daarvan alleen in kwalitatieve zin in beeld te brengen of eventuele beperkingen volgens de onderzoekers veel effect hebben of weinig. Voor de hydrologische situatie geldt dit evenzeer.</p> <p>Er zal ook in kwantitatieve zin in beeld moeten worden gebracht welk deel van het hoogveengebied - en dan in bijzonder het</p>	<p>De effectbeoordeling in het MER is gebaseerd op uitgevoerde onderzoeken, waarbij ook kwantitatieve gegevens zijn verzameld. In het geval van effecten op bebouwing is dit bij het milieuthema 'Bodem en water' kwalitatief beoordeeld, maar is ditzelfde aspect bebouwing bij het milieuthema 'Woon-, werk- een leefmilieu' zowel kwalitatief als kwantitatief beoordeeld. Het effect op grondgebruik is bij het milieuthema 'Landbouw' zowel kwalitatief als kwantitatief beoordeeld.</p> <p>Het MER beoordeeld de mate waarin de veenwaterstanden voldoen aan de voorwaarden voor (herstellend) hoogveen zowel kwalitatief als kwantitatief. De kwantitatieve effecten zijn in het Inrichtingsplan onder andere inzichtelijk gemaakt op kaarten die de waterstanden weergeven. Dit is meegenomen in de effectbeoordeling in het MER.</p>	nee

Nr.	Zienswijze 1	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	<p>hoogveengebied met potentieel om tot actief hoogveen te ontwikkelen - gevolgen ondervindt van een hogere grondwaterstand en of alternatieven daar ter plekke wel die grondwaterstand bereiken.</p>		
	<p>Hetzelfde geldt het thema voor klimaat en duurzaamheid. Het is bepaald interessant om te weten hoeveel effect er te verwachten valt. Daaraan wordt dus ook voldaan als er geen actief hoogveen bijkomt. Voor dit thema geldt verder dat de bijdrage van het plan aan algemene duurzaamheidsdoelstellingen geen criterium kan zijn. De MER is bedoeld voor het in beeld brengen van milieugevolgen, wat niet hetzelfde is als duurzaamheidsdoelstellingen.</p>	<p>In het MER worden drie toetsingscriteria voor het thema Klimaat en Duurzaamheid gebruikt. Er wordt getoetst op de robuustheid van het plan voor klimaatverandering, de bijdrage aan duurzaamheidsdoelstellingen zoals geformuleerd in het rijks-, provinciaal- en gemeentelijk beleid en het effect op robuustheid van het systeem voor duurzaam beheer en onderhoud.</p>	nee
	<p>Bij de beoordeling (indeling met plussen en minnen) is daarbij van belang dat (niet meer dan) een behouddoelstelling geldt voor actief hoogveen. Een variant met een kleine kans op meer actief hoogveen (over een periode van eeuwen) kan niet beter worden ingeschaald dan een variant die koerst op behoud, als in die laatste variant veel minder ingrijpende omgevingseffecten zullen worden gerealiseerd. Daarbij moet ook scherp in het oog worden gehouden de mate van zekerheid dat een bepaald doelbereik wordt gehaald. Terecht wordt opgemerkt dat er in Engbertsdijksvenen geen acrotelm aanwezig is. Tegen die achtergrond moet ook bij de maatregelvariant worden beoordeeld of doelbereik wel realistisch is. De werkelijkheid past zich niet aan aan vurige wensen. Indieners verzoeken u dan ook vooral evidence based te werk te gaan en niet op basis van aannames te werken.</p>	<p>In het beheerplan voor het Natura 2000-gebied Engbertsdijksvenen zijn de doelstellingen voor het gebied vastgelegd. Voor actieve hoogvenen is in het aanwijzingsbesluit de doelstelling uitbreiding van oppervlakte en verbetering van de kwaliteit. Het doel van de voorgestelde maatregelen uit het beheerplan is het verbeteren van de hydrologische condities in het natuurgebied voor de habitattypen herstellend hoogveen en actief hoogveen. Op basis van dit doel is in het MER het effect op de Natura 2000-doelen beoordeeld. De effecten van de maatregelen zijn op basis van zo veel mogelijk feiten, modeluitkomsten en expert judgement beoordeeld en niet op aannames.</p>	nee

Nr.	Zienswijze 1	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
1.6	<p>Belanghebbenden</p> <p>Gezien de hele geschiedenis rond het beheerplan Engbertsdijksvenen dient u onder 'belanghebbenden' speciale aandacht te besteden aan het Platform Engbertsdijksvenen, het platform Achter het Geesterse Stroomkanaal en Landgoed Huize Almelo. Deze partijen dienen in het participatieproces zelfstandig te worden betrokken en van adequate en op hun belangen toegespitste informatie te worden voorzien.</p>	<p>Bij de tot stand koming van het Inrichtingsplan is een uitvoerig gebiedsproces doorlopen, waarbij zowel het Platform Engbertsdijksvenen, bewonerscommissie en Landgoed en WBE zijn betrokken, naast de individuele participatie van bewoners,bedrijven en het Landgoed.</p>	nee
1.7	<p>Afronding</p> <p>U dient bij het opstellen van het MER rekening te houden met deze inbreng. Indieners zien de verwerking van deze opmerkingen graag tegemoet.</p>		
Conclusie		De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het MER, Inrichtingsplan en/of ontwerp-projectbesluit.	

Nr.	Zienswijze 2	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
2.0	<p>Door middel van dit schrijven dienen wij een zienswijze in met betrekking tot de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Natura 2000 externe maatregelen Engbertsdijksvenen.</p>		
2.1	<p>Wij zijn eigenaren van onroerende zaken, waaronder begrepen bedrijfsgebouwen en percelen landbouwgrond, die liggen in en grenzen aan het thans voorgestelde uitwerkingsgebied, zoals weergegeven in figuur 3 van de NRD. Wij hebben kennis genomen</p>	<p>Effecten als gevolg van de door ons voorgenomen maatregelen, zoals beschreven in het Inrichtingsplan, op uw landbouwgronden worden (voor zover dat het geval is) vanuit het project gemitigeerd of u wordt hiervoor schadeloos gesteld. Dit is ongeacht de begrenzing van figuur 3 van de NRD.</p>	Nee

Nr.	Zienswijze 2	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	<p>van de brief d.d. 07-06-2021, die door de Bestuurlijke Adviescommissie Engbertsdijkvenen (BAC) aan GS is verzonden. Deze brief bevat een tekening met daarop weergegeven het uitwerkingsgebied, waarop de gronden naast en tegenover onze bedrijfslocatie en landbouwgronden wel zijn ingekleurd. Onze bedrijfslocatie, de aangrenzende landbouwgrond en de landbouwgrond op ca. 600 m afstand, liggen niet binnen deze begrenzing. Wij zullen hierover contact opnemen met de BAC omdat wij van mening zijn dat de negatieve effecten van de voorgestelde plannen, onze landbouwgronden net zo zwaar zullen treffen als de ons omringende gronden.</p>		
2.2	<p>Wij verzoeken u de begrenzing, zoals weergegeven in figuur 3 van de NRD, aan te passen zodanig dat uw gronden ook binnen de grenzen van de NRD vallen. Op onderstaande tekening is de ligging van onze bedrijfslocatie met de aangrenzende landbouwgrond en de landbouwgrond op ca. 600 m afstand, in blauw weergegeven.</p>	<p>De begrenzing van het uitwerkingsgebied is op verzoek van de BAC aangepast. Effecten van de voorgenomen maatregelen zijn in een landbouweffectrapportage voor u uitgewerkt. Zie ook onze reactie bij 2.1.</p>	<p>Ja, in het inrichtingsplan is een deel van uw percelen opgenomen met mitigerende maatregelen.</p>

Nr.	Zienswijze 2	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	 <p>(linker bovenkavel=bedrijf; onderste kavel = Vinckenweg; red)</p> <p>Tevens hebben wij ook nog een veldkavel aan de Vinckenweg, hemelsbreed op ca. 450 m van het plangebied gelegen. Gezien de ligging, zie tekening hierboven, is het zeer goed denkbaar dat daar ook de negatieve effecten van de voorgenomen plannen merkbaar zullen zijn.</p>		
2.3	<p>Het treffen van maatregelen kan ingrijpend zijn voor de woonomgeving, leefbaarheid en gebruik van de binnen het gebied gelegen onroerende zaken. De voorgestelde maatregelen mogen in ieder geval geen nadelige effecten voor de bewoners en eigenaren in het gebied hebben.</p> <p>Er dient terdege rekening worden gehouden met de aspecten op economisch, sociaal en cultureel gebied, en niet alleen met de belangen van het beoogde natuurdoelbereik,</p>	<p>In het MER worden de effecten op verschillende (milieu)thema's inzichtelijk gemaakt. Het MER beperkt zich niet tot beoordeling op ecologische effecten, maar gaat ook in op onder andere woon-, werk- en recreatieve functie en waarden zoals cultuurhistorie en archeologie.</p> <p>In afstemming met u zijn mitigerende maatregelen in het Inrichtingsplan opgenomen voor uw landbouwpercelen. Voor uw onroerend goed worden geen negatieve effecten verwacht.</p>	Nee

Nr.	Zienswijze 2	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	waarvan evenmin vaststaat of die ooit gehaald wordt.		
2.4	In de NRD wordt met geen woord gesproken over het huidige stikstofbeleid en de mogelijk negatieve gevolgen hiervoor door de beoogde maatregelen. Uit recente bekendmaking van onderzoek is gebleken dat bepaalde maatregelen negatieve gevolgen hebben op de uitstoot van stikstof, waarom worden de stikstofproblematiek niet meegenomen in de NRD.	De externe maatregelen zijn gericht op het verminderen van verdroging door hydrologisch herstel buiten het Natura 2000-gebied. De aanpak van stikstofdepositie valt buiten dit project. Het Rijk werkt aan generiek beleid om stikstofuitstoot te verminderen.	nee
2.5	Wij verzoeken u bij de opstelling van het MER rekening te houden met de door ons ingebrachte zienswijzen.		
Conclusie		De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het MER Inrichtingsplan.	

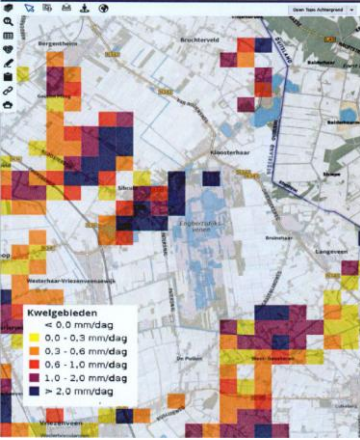
Nr.	Zienswijze 3	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
3.0	Door middel van dit schrijven dienen wij een zienswijze in met betrekking tot de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Natura 2000 externe maatregelen Engbertsdijksvenen.		
3.1	Wij zijn eigenaren van onroerende zaken, waaronder begrepen percelen landbouwgrond, die binnen het thans voorgestelde uitwerkingsgebied liggen. Echter figuur 3 van de NRD geeft niet de juiste begrenzing van het uitwerkingsgebied weer, wij verzoeken u deze aan te passen.	De begrenzing van het uitwerkingsgebied is op verzoek van de Bestuurlijk Adviescommissie Engbertsdijksvenen (BAC) aangepast. Deze aangepaste begrenzing is verwerkt in MER, het Inrichtingsplan en het ontwerp-projectbesluit. Zie ook de reactie bij zienswijze 1.2.	Ja, het aangedragen uitwerkingsgebied is geïntegreerd in het plangebied van de MER en het Inrichtingsplan
3.2	Er is door de diverse partijen, die belanghebbende zijn, een voorkeursvariant gekozen, gezien het feit dat deze variant door	De voorkeursvariant die in het MER is beoordeeld is gedragen door de BAC EDV.	Nee

Nr.	Zienswijze 3	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	de meerderheid gedragen wordt lijkt het u niet meer dan redelijk dat de NRD daarop aansluit. Waar dit dus niet het geval is verzoeken wij u dit te doen.		
3.3	<p>Het treffen van maatregelen kan ingrijpend zijn voor de woonomgeving, leefbaarheid en gebruik van de binnen het gebied gelegen onroerende zaken. De voorgestelde maatregelen mogen in ieder geval geen nadelige effecten voor de bewoners en eigenaren in het gebied hebben.</p> <p>Er dient terdege rekening worden gehouden met de aspecten op economisch, sociaal en cultureel gebied, en niet alleen met de belangen van het beoogde natuurdoelbereik, waarvan evenmin vaststaat of die ooit gehaald wordt.</p>	Zie onze reactie bij 2.3	Nee
3.4	In de NRD wordt met geen woord gesproken over het huidige stikstofbeleid en de mogelijk negatieve gevolgen hiervoor door de beoogde maatregelen. Uit recente bekendmaking van onderzoek is gebleken dat bepaalde maatregelen negatieve gevolgen hebben op de uitstoot van stikstof, waarom worden de stikstofproblematiek niet meegenomen in de NRD.	Zie onze reactie bij 2.4	Nee
3.5	Wij verzoeken u bij de opstelling van het MER rekening te houden met de door ons ingebrachte zienswijzen.		
Conclusie		De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het MER en het Inrichtingsplan.	

Nr.	Zienswijze 4	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
4.0	<p>Als advocaat en gemachtigde van de maatschap, gevestigd te Langeveen, doe ik u een zienswijze toekomen op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor de externe maatregelen Natura 2000-gebied Engbertsdijkvenen, zoals blijkt uit de publicatie ter inzage ligt van 25 mei tot en met 5 juli 2021.</p> <p>Inleiding</p> <p>De maatschap exploiteert een veehouderij met 100 biologische melkkoeien, 230 stuks jongvee waaronder 120 ossen voor natuurbeheer, 420 zeugen en 1000 wroetvarkens. Het bedrijf wordt geëxploiteerd vanuit twee locaties. Eén aan locatie A en één aan locatie B. Binnen Engbertsdijkvenen pacht cliënte een groot aantal hectares van Staatsbosbeheer.</p> <p>Cliënte heeft de afgelopen jaren bewust gekozen voor een vorm van boeren die oog heeft voor de natuur en derhalve past bij Natura 2000-gebied Engbertsdijkvenen.</p>		
4.1	<p>Zienswijze</p> <p>De nog in een inpassingsplan op te nemen externe maatregelen zullen effecten hebben op de gronden die cliënte in eigendom of gebruik heeft, omdat die gronden zullen vernatten c.q. als bufferzone aangemerkt worden.</p> <p>De locatie A valt in de bufferzone, zodat buiten kijf staat dat de maatregelen consequenties zullen hebben voor de gronden behorende bij die locatie.</p> <p>Cliënte verwacht echter ook nadelige effecten ten gevolge van vernatting op haar gronden behorende bij de locatie B.</p>	<p>Uit de modelberekeningen blijkt dat de verhoging van de gemiddeld hoogste grondwaterstand als gevolg van het plan op de landbouwgronden rondom de bedrijfslocatie aan de Balkenbeltweg zeer beperkt zijn. In het Inrichtingsplan en in de landbouwkundige effectrapportage zijn de onderzoeksresultaten terug te vinden. Gesprekken over schadeloosstelling als gevolg van de effecten van de maatregelen worden gevoerd tussen uw client en de provincie.</p>	nee

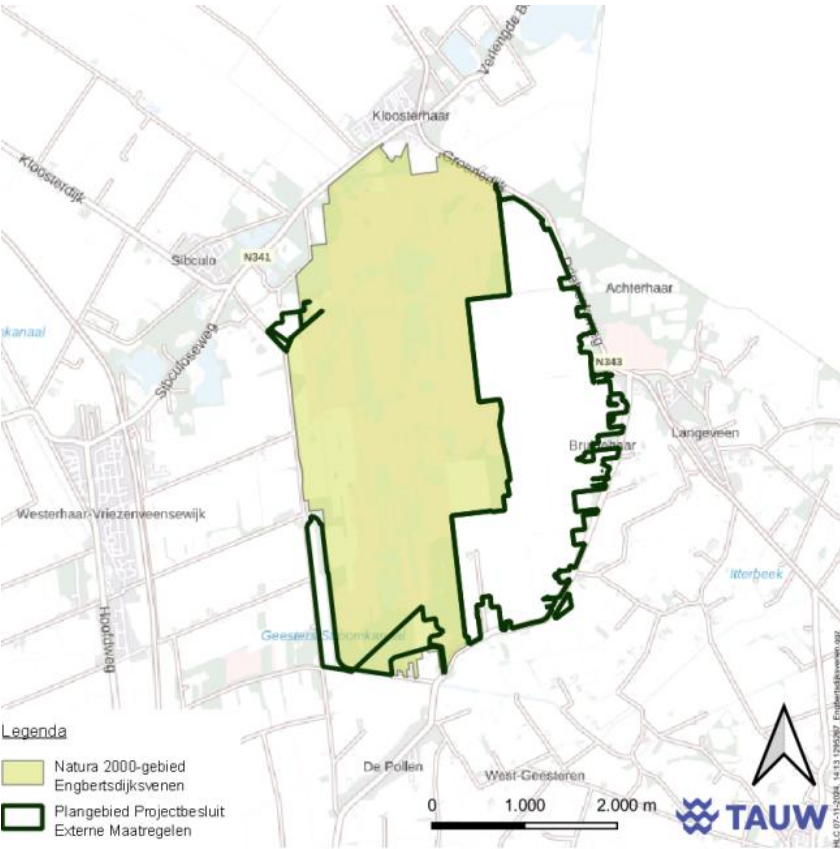
Nr.	Zienswijze 4	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	<p>De gronden op de locatie B zijn thans al erg nat, door de aanwezigheid van kwelwater. Als bijlage 1 worden een aantal foto's bijgevoegd. Deze foto's zijn gemaakt op 9 juli 2018 en derhalve tijdens een extreme droge en warme periode.</p> <p>Op de foto's is te zien dat kwelwater via de kruipruimte de kelder in loopt.</p> <p>De andere twee foto's zijn van een sloot, gelegen op 30 meter voor de woning. Ook daarop is te zien dat de sloot ondanks de droge en warme periode niet volledig drooggevallen is.</p> <p>Ook uit de agrohydrologische beschouwing van Aequator blijkt dat de gronden van cliënte aan de Balkenbeltsweg in de huidige situatie al relatief nat zijn en beperkingen kennen in de gebruiksmogelijkheden. De familie woont al 60 jaar aan de Balkenbeltsweg en heeft geconstateerd dat bij veranderingen in en om het natuurgebied Engbertsdijksvenen kwel in het gebied rondom de Balkenbeltsweg/Vlierakkerweg toeneemt. Indien kwel en dus vernatting op de percelen op haar locatie B toeneemt, vreest cliënte dat deze gronden voor haar bedrijfsvoering onbruikbaar worden en zij het bedrijf ter plaatse niet meer kan voortzetten.</p>		
4.2	<p>De andere locatie A van cliënte is gelegen in de bufferzone van het Natura-2000 gebied zodat het evenmin een optie is de bedrijfsvoering daar naartoe te verplaatsen. Bovendien is ook de locatie A niet levensvatbaar zonder de locatie B. De maatregelen ten behoeve van Engbertsdijksvenen hebben derhalve in</p>	<p>Gesprekken over schadeloosstelling als gevolg van de effecten van de maatregelen worden gevoerd tussen de provincie en uw client.</p>	nee

Nr.	Zienswijze 4	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	potentie zeer verstrekkende gevolgen voor haar bedrijf en de levensvatbaarheid daarvan.		
4.3	Uw cliënte is van mening dat de hydrologische onderzoeken naar de effecten op het grondgebruik binnen en buiten het plangebied, zoals die tot nu toe zijn uitgevoerd onjuist zijn en onzorgvuldig tot stand gekomen.	Het hydrologisch model waarmee de effecten van de maatregelen inzichtelijk worden gemaakte is met grote zorgvuldigheid en deskundigheid tot stand gekomen. Het model is door een onafhankelijk adviesbureau opgesteld onder begeleiding van de expertgroep. Er heeft op verzoek van het Platform Engbertsdijkvenen een second opinion plaatsgevonden op het model door een ander onafhankelijk adviesbureau, met als uitkomst dat dit het best mogelijke hydrologische model is. Voor de effecten op de landbouw is gebruik gemaakt van een agrohydrologische schouw, uitgevoerd door een gespecialiseerd onafhankelijk adviesbureau.	nee
4.4	Cliënte stelt voorts vast dat er in het plangebied een hoogte verschil zit van 14 meter, er kwelzones zijn en gebieden met storende lagen op diverse dieptes. Cliënte meent dat gelet hierop ook geohydrologisch onderzoek gewenst is.	Zie het antwoord op 4.3.	nee
4.5	Uit bijlage 6 van het PIP interne maatregelen Engbertsdijkvenen blijkt dat Staatsbosbeheer voor het berekenen van de effecten van de voorgenomen inrichtingsmaatregelen gebruik heeft gemaakt van een grondwatermodel dat is opgesteld voor het externe gebiedsproces. Er is echter geen gebruik gemaakt van het rapport 'Agrohydrologische beschouwing Engbertsdijkvenen' van Aequator groen & ruimte d.d. 21 december 2017 (zie bijlage 2). Dit terwijl in het laatstgenoemde rapport onderzoek is gedaan naar de bodemopbouw in het betreffende gebied. Door deze meest recente gegevens over de bodemopbouw in het betreffende gebied in het onderzoek niet mee te nemen komt cliënte tot de conclusie dat de uitgangspunten in het	Zie het antwoord op 4.3.	nee

Nr.	Zienswijze 4	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	<p>grondwatermodel dat door Staatsbosbeheer is gebruikt onjuist, onvolledig en gedateerd zijn. Daarnaast is cliënte van mening dat geen rekening wordt gehouden met het feit dat de gronden van cliënte zijn gelegen binnen de kwelzone (zie de afbeelding hieronder).</p>  <p>Het vasthouden van extra water binnen het plangebied kan namelijk tot gevolg hebben dat extra water via de grondwaterstroming het plangebied uit vloeit en weer bovenkomt in de kwelzones. Het is cliënte niet gebleken dat deze omstandigheden zijn meegenomen bij het onderzoek van Staatsbosbeheer naar de effecten van de voorgenomen inrichtingsmaatregelen.</p>		
4.6	<p>Ten slotte is er in het onderzoek van Staatsbosbeheer niet gekeken naar cumulatie van de effecten van de interne maatregelen binnen het plangebied en de nog te nemen externe maatregelen. Cliënte is van mening dat hierdoor niet goed in beeld is gebracht in hoeverre alle plannen voor en rondom</p>	<p>Het hydrologische model neemt zowel de interne als externe maatregelen mee in haar effectbeoordeling. Het MER voor de externe maatregelen neemt de interne maatregelen mee als autonome ontwikkeling.</p>	Nee

Nr.	Zienswijze 4	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	Engbertsdijksvenen in zijn totaliteit onevenredige nadelige gevolgen voor haar bedrijf zal hebben. In ieder geval kan het naar mening van uw cliënte niet zo zijn dat de schade voor haar bedrijf onvoldoende wordt meegenomen doordat het project gefaseerd wordt uitgevoerd.		
4.7	<p>Verzoek</p> <p>Gelet op het bovenstaande verzoekt cliënte u bij het verdere proces rondom het opstellen van het MER rekening te houden met de hydrologische situatie in het gebied en zorgvuldig en deugdelijk hydrologisch en geohydrologisch onderzoek te doen, ook op de percelen die thans bij cliënte in gebruik zijn, en cliënte bij dit onderzoek te betrekken.</p>	<p>Bij het opstellen van het Inrichtingsplan, MER en Projectbesluit is uw cliënt veelvuldig geïnformeerd en is de hydrologische situatie op basis van deugdelijk hydrologisch en geohydrologisch onderzoek opgenomen in het hydrologisch model.</p> <p>De verdere detailuitwerking van de maatregelen worden in afstemming met de betrokken grondeigenaren uitgevoerd.</p>	Nee
	Conclusie	De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van Inrichtingsplan, ontwerp-projectbesluit en/of MER	

Nr.	Zienswijze 5	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
5.0	Hierbij onze zienswijze op de NRD ten behoeve van het Provinciaal Inpassingsplan externe maatregelen en de ontgrondingsvergunning:		
5.1	<p>Pagina 4: Er wordt gesteld dat er een PIP komt voor de externe maatregelen. Onder die PIP vallen in dit geval ook een aantal percelen binnen het N2000 gebied aan de westzijde. De meeste zijn als geel in figuur 1 opgenomen, maar zuidelijk van Nieuwe Leidijk ligt volgens ons ook nog een perceel. Is dat perceel hier ook bij betrokken? Aan de</p>	<p>Tijdens het opstellen van de NRD was de exacte begrenzing van het projectbesluit (voorheen PIP) nog niet bekend. De NRD geeft daarom een meer globaal plangebied weer. In afstemming met het project interne maatregelen zijn de begrenzingen van het MER en projectbesluit op elkaar afgestemd. Een klein gedeelte van de maatregelen die meegenomen wordt in het Inrichtingsplan, MER en projectbesluit voor de externe maatregelen valt binnen de Natura 2000-begrenzing. Dit zijn de maatregelen nabij de Bavesbeekweg. In</p>	Nee

Nr.	Zienswijze 5	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	<p>oostzijde ligt het "Bosje van Koekoek" en verder zijn er dammen langs de oostzijde van het N2000 gebied nodig. Ook wordt een gebied van ca. 4 ha. aan de zuidkant van de "weide van Overesch, ook genoemd weide van Holterman" "geannexeerd" door de PIP extern.</p> <p>De NRD is voor ons op voornoemde punten onduidelijk over wat nu wel en wat niet in deze MER bij het onderzoek en in de rapportage betrokken wordt.</p>	<p>het MER is op figuur 1.1. de begrenzing van het plangebied weergegeven, zie ook hieronder.</p> 	
5.2	<p>Pagina 6: Het (leef)milieu dient volwaardig meegewogen worden. Helaas moeten wij nog steeds constateren dat er voor de Engberdsdijkswenen een zogenaamd "bloempot model" blijft bestaan met de huidige voorstellen qua inrichting en buffers. In de omgevingsvisie staat, en als voormalige EHS</p>	<p>Vanuit de Bestuurlijke Adviescommissie (BAC) is besloten om geen inrichtingsmaatregelen op te nemen ten behoeve van de lagg-zones. Wel is in het Inrichtingsplan een overgang gecreëerd vanuit het natuurgebied naar een geëxtensieerd landbouwgebied richting het landgoed Bruinehaar.</p>	Nee

Nr.	Zienswijze 5	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	<p>stond al een fors gebied aangegeven tussen de Engbertsdijkvenen en landgoed Bruinehaar dat geëxtensiveerd zou moeten worden om die hoofdstructuur, tegenwoordig NNN genaamd, te realiseren.</p> <p>In het beheerplan, dat als leidraad dient voor deze MER, staat ook het belang van dat gebied aangegeven, mede vanwege de mogelijkheden tot herstel van de zogenaamde lagg-zones.</p> <p>Het is een unieke mogelijkheid in Nederland! Een hoogveenlandschap bestaat naast hoogveen ook uit overgangen met het omliggende gebied.</p> <p>Dat kan niet afgedaan worden door te verwijzen naar enkele "molshopen" binnen het N2000 gebied.</p> <p>De MER dient duidelijk te maken dat die overgangszone belangrijk is voor herstel van een hoogveenlandschap, het voorkomen dat er nog steeds een bloempot model gehanteerd wordt en dat het Natuur Netwerk beter gerealiseerd wordt.</p>		
5.3	<p>Pagina 10. Het N2000 gebied ligt in Twenterand en Hardenberg? Wij zien wel vaker stukken waarin gesteld wordt dat het N2000 gebied ook in Tubbergen of in Hardenberg ligt. Maar naar onze mening ligt het voor 100% binnen de gemeente Twenterand. De invloedssfeer is natuurlijk wel buiten de gemeentegrenzen, maar hier wordt puur over het N2000 gebied gesproken. Graag checken.</p> <p>Als wij het mis hebben, horen wij dat graag!</p>	<p>Het is juist dat het begrensd Natura 2000-gebied Engbertsdijkvenen volledig in de gemeente Twenterand ligt. Deze omissie komt niet voor in het MER.</p> <p>Het plangebied voor de externe maatregelen (zie ook onze reactie bij 5.1), ligt wel deels binnen de gemeenten Hardenberg en Tubbergen. Dit is op basis van het Natuurnetwerk Nederland.</p>	Nee
5.4	<p>Pagina 12. Figuur 3 geeft gearceerd het plangebied weer.</p>	<p>Het uitwerkingsgebied dat op de kaart van 7 juni 2021 is aangegeven is bij het op te stellen Inrichtingsplan en MER gebruikt</p>	Nee

Nr.	Zienswijze 5	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	<p>Wij vinden dat ook de gebieden buiten dit plangebied, aangegeven op een kaart die met een brief op 7 juni 2021 door het projectteam externe proces en BAC Engbertsdijksvenen naar de provincie gestuurd is, als uitgangspunt moeten dienen. Verzoeken die gebieden buiten het nu aangegeven plangebied mee te nemen in dit figuur.</p>	<p>als uitgangspunt voor de maatregelen (zie ook reactie 1.2). Het plangebied is het gebied waar maatregelen genomen worden en/of waar functieverandering noodzakelijk is. Het studiegebied voor o.a. het MER is ruimer dan het plangebied. Dit is het gebied waar effecten als gevolg van de maatregelen kunnen optreden.</p>	
	<p>"Buiten de actieve hoogveenkernel bestaat het gebied uit natte heide, waarin ook drogere delen aanwezig zijn. Langs de randen van het gebied zijn enkele kleine berkenbossen te vinden." In deze zwakke omschrijving van het gebied herkennen wij ons niet en doet geen recht aan het gebied!</p>	<p>In het Inrichtingsplan en het MER is een aangepaste en uitgebreidere gebiedsomschrijving opgenomen.</p>	<p>Nee</p>
<p>5.5</p>	<p>Pagina 13. Stijghoogte: Alleen in het noorden wordt daar al goeddeels aan voldaan. Wat kwantificeert "goeddeels"? En wat wordt tot het noorden gerekend?</p> <p>De hoge depositie vormt een groot en cumulatief probleem. En is al jaren niet gedaald</p> <p>De PAS werd in 2019 als onvoldoende beoordeeld. Door de PAS werd het gebiedsproces jarenlang uitgesteld. Recent deed de RvSt uitspraak om nu ook nog de uit te voeren broodnodige interne maatregelen ter vermindering een nog grotere teloorgang van het gebied niet te mogen starten. Onbegrijpelijk.</p> <p>Het gebied kreeg al in 2009 als een van de eersten de N2000 status. Hierbij zou na 3 jaar het beheerplan er moeten zijn en 6 jaar later de inrichting afgerond. Waar staat het gebied</p>	<p>In het inrichtingsplan is gekwantificeerd voor hoeveel ha en waar de stijghoogte van het grondwater voldoet aan het kernbereik (hydrologische conditie waarbij voldaan wordt aan de instandhoudingsdoelstelling).</p> <p>De externe maatregelen zijn gericht op het verminderen van verdroging door hydrologisch herstel buiten het Natura 2000-gebied. De aanpak van stikstofdepositie valt buiten dit project. Het Rijk werkt aan generiek beleid om stikstofuitstoot te verminderen.</p> <p>Voor de interne maatregelen is opnieuw een projectbesluit (voorheen PIP) opgesteld om de uitvoering van de interne maatregelen mogelijk te maken. Op 3 juni 2025 hebben Gedeputeerde Staten (GS) dit projectbesluit vastgesteld.</p> <p>Met de maatregelen zoals opgenomen in het Inrichtingsplan worden, samen met de interne maatregelen, de hydrologische</p>	<p>Nee</p>

Nr.	Zienswijze 5	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	<p>nu in 2021? Hoe wordt de cumulatieve schade door dit uitstel goed meegenomen?</p> <p>De invloed van Geesters Stroomkanaal en de ontwateringsmiddelen worden respectievelijk als relatief klein en gering bestempeld. Wij vinden dit geen recht doen aan de problemen voor het N2000 gebied.</p>	<p>omstandigheden geoptimaliseerd, zodat aan de instandhoudingsdoelstellingen vanuit het beheerplan wordt voldaan.</p>	
5.6	<p>Pagina 14. "Dit risico is hier afwezig aangezien de restpopulaties beperkt zijn tot de hoogveenkern die geheel omgeven wordt door een dikke dam" Wij lezen dit alsof het hele veengebied buiten de hoogveenkern wel een 1 meter verhoogd waterpeil zou kunnen verdragen...</p> <p>Wij snappen dit tekstdeel niet. Naast hoogveen horen daar ook de specifieke planten en diersoorten zoals insecten bij! Het leefmilieu omvat een omvangrijke F&F.</p> <p>Voor herstel van gradiënten is juist ook een goede robuuste lagg-zone nodig. Zie onze stellingname bij pagina 6.</p> <p>In Engbertsdijksvenen ontbreekt het acrotelm wordt gesteld. Is het al zo slecht gesteld? Zie onze reactie op pagina 13.</p>	<p>In het Inrichtingsplan en MER is een uitgebreidere knelpuntenanalyse opgenomen. De externe maatregelen zijn met name gericht op het wegnemen of verminderen van de hydrologische knelpunten.</p> <p>T.a.v. de lagg-zone zie antwoord op vraag 5.2.</p> <p>Door afgraving van het veen is de acrotelm geheel en de catotelm over grote oppervlakten verwijderd. In het MER wordt uitgebreider ingegaan op de referentiesituatie.</p>	Nee
5.7	<p>Pagina 15. Afgraven van voormalige agrarische percelen --- Plaggen --- H4030 Er wordt gesteld dat er 15 - 40 cm afgegraven wordt op ca. 46 ha. Dat is heel wat! Is dat wel nodig?</p> <p>Afgraven zorgt juist voor verdroging van de directe omgeving. Via Staatsbosbeheer horen wij dat dit gemiddeld 20cm zou zijn, dat is nog wel een verschil.</p> <p>Graag krijgen wij inzicht in het waarom en hoeveel. Dit afgraven zorgt voor verdere</p>	<p>De tabel waarnaar u verwijst omvat de interne en externe maatregelen. Het afgraven van de agrarische percelen is een interne maatregel. Deze maatregel is opgenomen in het Projectbesluit Engbertsdijksvenen interne maatregelen van 3 juni 2025. Deze maatregel inclusief de opslag en verwerking van vrijkomende grond maakt dus geen deel uit van dit Projectbesluit/Inrichtingsplan/MER.</p>	Nee

Nr.	Zienswijze 5	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	<p>vernatting van die percelen. H4030 is droge heide, dit lijkt ons aldaar bijna onmogelijk. Het zal eerder richting blauwgrasland gaan. Tabel 2.1. bij het afgraven van voormalige agrarische percelen missen wij de opslag en verwerking van de vrijkomende grond alsmede de kwaliteit van de grond.</p>		
5.8	<p>Pagina 16. Aanleg hydrologische bufferzones Stoppen bemesting wordt genoemd, maar ook het gebruik van bestrijdingsmiddelen en het onttrekken van water voor beregening/veedrenking moeten onderzocht worden. Eventueel passend ecologisch/biologisch gebruik van de buffers geeft ook voorwaarden aan voornoemde. Hoeveel wateraanvoer vanuit het Kanaal Almelo-De Haandrik is er straks nog nodig in langdurige droge periodes? Dit in verband met de ontwikkeling van een nieuwe drinkwaterwinning.</p>	<p>Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is meegenomen in de MER en er is separaat onderzoek voor verricht. In de hydrologische bufferzone aan de oostzijde van het Natura 2000-gebied Engbertsdijksvenen worden nieuwe grondwateronttrekkingen niet toegestaan. Dit draagt bij aan het behoud van de gewenste waterhuishouding in het gebied. Voor de hydrologische buffer zijn geen specifieke ecologische doelstellingen vastgesteld. Wel is het belangrijk dat het uiteindelijke gebruik en beheer van deze zones aansluit bij de toekomstige bestemming en inrichting. De aanvoer van water vanuit het Kanaal Almelo-De Haandrik is geen onderdeel van de externe maatregelen binnen dit project. De vraag over toekomstige wateraanvoer in droge periodes en de relatie met drinkwaterwinning valt buiten de scope van dit project en wordt meegenomen in bredere regionale waterbeheerplannen.</p>	Nee
5.9	<p>Pagina 17. Door de vertragingen (PAS, RvSt) is er de afgelopen jaren al extra schade aangebracht, mede door cumulatieve effecten. Ook dat zou meegenomen moeten worden. De ontwikkeling van de noordoosthoek tussen Engbertsdijksvenen en landgoed Bruinehaar t.b.v. NNN/EHS en lagg zones dient meegenomen te worden in het referentiekader. Relevante autonome ontwikkelingen in het gebied: Uitbreiding veehouderijen in en om het plangebied. Dit lijkt erg kort door de bocht.</p>	<p>De referentiesituatie is bepaald bij het opstellen van het MER (juli 2025). De referentiesituatie is de situatie die in de toekomst ontstaat als het project niet doorgaat. Zie voor de vraag over extra schade het antwoord bij 5.5. Voor de vraag over de lagg-zone zie het antwoord bij 5.2. De actuele relevante autonome ontwikkelingen zijn beschreven in het MER.</p>	Nee

Nr.	Zienswijze 5	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	<p>Gelet op het toekomstige landbouwbeleid moet eerder worden gesproken over inkrimping van de veestapel.</p> <p>Ook toename van de recreatiedruk moet meegewogen worden.</p> <p>Idem een toenemende wateronttrekking aan de bodem.</p>		
5.10	<p>Pagina 18. Wij hebben ons altijd gedistantieerd van het niet nodig te ontwikkelen zijn van de buffer in de noordoost hoek. Opnieuw lijkt hier een politiek besluit te ontstaan.</p> <p>Het Arcadis rapport (juni 2012) was een gewogen/gedegen rapport.</p> <p>De halvering van de bufferzone (rapport Jansen september 2013) was een puur politiek besluit vanwege "geen draagvlak". Bij wie was er geen draagvlak?</p> <p>De variant die nu voorligt laat zien dat de halvering niet gebaseerd was op feiten. En in deze nu voorliggende variant wordt voor de noordoosthoek opnieuw een verkeerd politiek besluit genomen.</p> <p>Dit wordt nog steeds geen robuuste, duurzame insteek voor het N2000 gebied op landschapschaal.</p> <p>De natuur en de omgeving zitten niet te wachten op half werk. Nu goed afronden, dat zorgt op een later tijdstip niet weer een "bezoek" aan het gebied.</p>	<p>In het Inrichtingsplan is een uitwerking van het breed gedragen voorkeursalternatief en geeft invulling aan de maatregelen uit het beheerplan. Uit de onderzoeken en de effectbeoordeling blijkt variant 2022 positief te scoren en dus invulling te geven aan de doelstellingen uit het beheerplan.</p>	Nee
5.11	<p>Pagina 19. Naast de via N2000 aangewezen habitats spelen natuurlijk ook de kwaliteiten van het gebied middels de Habitatrictlijn, de Vogelrichtlijn en de Wetland status. De F&F omhelst veel meer.</p>	<p>Het voorliggende ontwerp-Projectbesluit met Inrichtingsplan en MER richt zich op de hydrologische situatie om de doelen uit het beheerplan te realiseren. In het MER worden in de effectbeoordeling op het onderdeel natuur ook andere aspecten zoals effecten op aanwezige beschermde diersoorten beschouwd.</p>	Nee

Nr.	Zienswijze 5	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
5.12	<p>Pagina 20. De kwaliteit van oppervlakte en grondwater in de omgeving is ook van belang bij kwelplekken in het N2000 gebied. Hoe wordt deze zeker gesteld?</p> <p>Ook inwaai van stuifzand met aanklevende mest/bestrijdingsmiddelen bij harde oostenwind komt frequent voor.</p> <p>" Effecten op beschermde soorten Wet natuurbescherming. Is er alleen aandacht voor beschermde soorten of geldt ook voor een veel breder scala aan F&F een wet natuurbescherming? Het kan toch niet zo zijn dat er bot gesteld wordt hetgeen op pagina 25 verwoord wordt: Voor natuurherstelmaatregelen ten behoeve van de Natura 2000-instandhoudingsdoelen geldt op basis van de Wet natuurbescherming een vrijstelling voor de vergunning (gebiedsbescherming) en ontheffing (soortenbescherming) in het kader van de Wet natuurbescherming.</p> <p>Pagina 23. Laatste regel klopt niet. Er lag geen voorontwerp PIP ter inzage.</p>	<p>De effecten van de maatregelen, waaronder de kwaliteit van oppervlakte- en grondwater zijn in het MER beschreven.</p> <p>Ook de effecten van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen zijn meegenomen in het MER.</p> <p>Het is juridisch zo dat voor natuurherstelmaatregelen ten behoeve van de Natura 2000-instandhoudingsdoelen geldt op basis van de Wet natuurbescherming een vrijstelling voor de vergunning (gebiedsbescherming) en ontheffing (soortenbescherming) in het kader van de Wet natuurbescherming. Wel blijft de zorgplicht van toepassing om negatieve effecten op voorkomende soorten tijdens de uitvoering zo veel mogelijk te voorkomen.</p> <p>U heeft gelijk dat er geen voorontwerp PIP gelijktijdig met het NRD ter inzage is gelegd. Er is in dit gebiedsproces gekozen voor een procedure zonder voorontwerp projectbesluit (voorheen PIP).</p>	Nee
Conclusie		De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het Inrichtingsplan, ontwerp projectbesluit en/of MER	

Nr.	Zienswijze 6	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
6.0	Hierbij maak ik namens akkerbouw-en pluimveebedrijf en melkveebedrijf van de gelegenheid gebruik een zienswijze in te dienen met betrekking tot de Notitie		

Nr.	Zienswijze 6	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	<p>Reikwijdte en Detailniveau Natura 2000 externe maatregelen Engbertsdijksvenen.</p> <p>Indieners willen ingaan op een aantal aspecten van deze notitie.</p>		
6.1	<p>Om het plan rond de Engbertdijksvenen te laten slagen is het van belang dat alle belang hebbenden worden gehoord. Dat er een balans komt tussen natuur, landbouw en maatschappij. Er is al veel overlegd en daar is een voorkeursvariant uit gekomen. Vanuit deze variant moet gewerkt gaan worden en niet een ander variant waar veel weerstand tegen is.</p> <p>Ook moet de juiste kaarten gebruikt worden. Op 7 juni 2021 is er een kaartbeeld naar GS van Overijssel gestuurd. Met daarop de gronden waarop vernatting te verwachten is. Deze is anders dan het kaartbeeld van het studiegebied van de Notitie. Wij verwachten dat het kaartbeeld dan naar GS gezonden is, gebruikt gaat worden. Als referentiesituatie wordt de combinatie van de huidige situatie en autonome ontwikkelingen in beeld gebracht, zonder uitvoering van de maatregelen die onderdeel zijn van het PIP. Dit zijn de ontwikkelingen (overheidsplannen en andere gebiedsactiviteiten) waarover al een formeel besluit is genomen en welke binnen afzienbare tijd tot uitvoering kunnen worden gebracht. Om de referentiesituatie objectief in beeld te brengen zal ook een uitgangspunt (nulpunt) moeten worden gedefinieerd vanaf welk moment wordt gerekend. Onduidelijk is of dit uitgangspunt zal bestaan uit de situatie anno 2021 en zo ja, op grond van welk beschrijvend document. Wij verzoeken u hierover helderheid te verschaffen. En welke maatregelen worden</p>	<p>Het uitwerkingsgebied dat op de kaart van 7 juni 2021 is aangegeven is bij het op te stellen Inrichtingsplan en MER gebruikt als uitgangspunt voor de maatregelen (zie ook reactie 1.2). Het plangebied is het gebied waar maatregelen genomen worden en/of waar functieverandering noodzakelijk is. Het studiegebied voor o.a. het MER is ruimer dan het plangebied. Dit is het gebied waar effecten als gevolg van de maatregelen kunnen optreden.</p> <p>De referentiesituatie wordt beschreven in het MER. Het gaat hierbij om het moment van het besluit van GS op het ontwerp-projectbesluit.</p> <p>Bij het bepalen van de referentiesituatie worden alle relevante autonome ontwikkelingen meegenomen.</p>	Nee

Nr.	Zienswijze 6	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	betrokken bij deze referentiesituatie? Er moet ook naar andere maatregelen die verder om de Engbertsdijkvenen worden getroffen meegenomen worden. Zo zal in Duitsland ook maatregelen getroffen gaan worden voor de stikstofdepositie. Dit zal zeker ook gevolgen hebben voor de maatregelen die in en rond de Engbertsdijkvenen getroffen gaan worden. Ook de gevolgen naar aanleiding van de stikstofwetten in Nederland zal meegenomen moeten worden.		
6.2	Het PIP voor de interne maatregelen en de ontgrondingsvergunning voor de interne maatregelen is geschorst bij een uitspraak van de Raad van State op 21 april 2021. Men kan dus niet vanuit gegaan worden dat deze tot de referentiesituatie gerekend kan worden. Maar eerder in de MER beoordeeld moeten worden. Verder is het raar dat er onderscheid tussen de interne en externe maatregelen gemaakt worden. Er zal wisselwerking tussen deze optreden en kunnen niet los van elkaar gezien worden.	Voor de interne maatregelen is opnieuw een projectbesluit (voorheen PIP) opgesteld om de uitvoering van de interne maatregelen mogelijk te maken. Op 3 juni 2025 hebben Gedeputeerde Staten (GS) dit projectbesluit vastgesteld. Het Projectbesluit voor de interne maatregelen is eerder vastgesteld dan het projectbesluit voor de externe maatregelen, daarom worden de interne maatregelen als autonome ontwikkeling meegenomen in dit MER. De Raad van State heeft deze opzet met aparte processen en besluiten goedgekeurd.	Nee
6.3	Naast de veehouderijen zal er ook rekening gehouden moeten worden met ander soortige bedrijven. Mogelijk dat deze de activiteiten willen uitbreiden. Ook deze bedrijven in Nederland maar ook aan Duitse zijden moeten meegenomen worden.	Effecten op bedrijven, anders dan veehouderij, zijn meegenomen in het MER. Geplande en plannologische geregelde ontwikkelingen worden als autonome ontwikkeling meegenomen.	Nee
6.4	Er zal gekeken worden of het planalternatief doelmatig is of bijgesteld moet worden. Maar hoe dit in zijn werk gaat en welke consequenties worden daaraan verbonden. En nog belangrijker is wie gaat dit beoordelen? Hoe wordt er voor gezorgd dat de juiste conclusies worden getrokken? Hoe worden de	In het MER staat beschreven welke methode is toegepast bij de effectbeoordeling. De effecten zijn vastgesteld op basis van kwantitatieve en kwalitatieve gegevens. Kwantitatieve gegevens zijn bijvoorbeeld beschikbare kengetallen, cijfers verkregen op basis van onderzoeken en/of modellen. Bij kwalitatieve gegevens gaat het bijvoorbeeld om gegevens uit een literatuuranalyse, een beoordeling door experts of interviews. Vervolgens zijn deze effecten ten	Nee

Nr.	Zienswijze 6	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	<p>effecten van de klimaatsverandering meegenomen. Wordt er gekeken of er redelijkerwijs nog verwacht mag worden dat er hoogveen groei plaats gaat vinden in de Engbertsdijkvenen.</p> <p>Na vele overleg rondes is er in het BAC een aanvaardbaar voorstel gekomen. Binnen dit voorstel zal gewerkt moeten worden. Er mogen naar uw mening niet nog meer nadelige effecten voor omwonenden ontstaan.</p> <p>Omdat deze MER betrekking heeft op maatregelen ten behoeve van natuurdoelen. Is het belangrijk dat GS rekening houdt met het economisch, sociaal en cultureel gebied naar de Engbertsdijkvenen zoals vastgelegd in de Wet natuurbescherming.</p> <p>Ook de jacht vraagt aandacht. Hoe gaan de schadelijke wild soorten als het wilde zwijn en de grauwe gans zich ontwikkelen. Er wordt nu al veel schade door deze dieren veroorzaakt in de directe omgeving. Ook de verkeersveiligheid kan bij een toename van vooral het wild zwijn in het gedrang komen. In hoeverre blijft jacht mogelijk of opengesteld? Of worden er preventieve maatregelen getroffen zoals rasters of oversteek plaatsen.</p> <p>In de notitie wordt veel kwalitatief onderzoek aangewezen. Maar de informatie of onderzoek naar hoeveelheden ontbreekt. Hoeveel landbouwgrond of woningen krijgen met de effecten te maken. Maar ook in het gebied zelf hoeveel hoogveen wordt van deze effecten beter? Er moet bij de beoordeling van het behoud doelstelling uitgegaan worden. Er moet van de realiteit uit gegaan worden en niet van de dromen en wensen van het plan.</p>	<p>behoefte van de effectbeoordeling vertaald in een kwalitatieve score. Gedeputeerde Staten neemt uiteindelijk een besluit over het Ontwerp-Projectbesluit en het MER.</p> <p>De effecten van klimaatverandering (o.a. gemiddelde temperatuurstijging, drogere zomers en toename van weerextremen) op de haalbaarheid van natuurdoelstellingen en daarmee het eventuele succes van maatregelen is een nadrukkelijk onderdeel van de beoordeling op het aspect klimaatverandering.</p> <p>De maatregelen zijn gericht op hydrologisch herstel en daarmee het zorgen voor voldoende hoge veenwaterstanden. De effectbeoordeling in het MER richt zich met name op het behalen van het hydrologisch en daarmee het ecologisch doelbereik. Op basis daarvan wordt verwacht dat er sprake zal kunnen zijn van groei. Daadwerkelijke groei van hoogveen is verder afhankelijk van meerdere factoren van buitenaf, zoals onder andere de stikstofdepositie in het gebied. Er zal gemonitord worden of er sprake is van groei, maar dat is een proces van lange adem.</p> <p>Effecten op cultuurhistorie en archeologie en op woon-, werk- en leefmilieu en op verkeer is meegenomen in het MER.</p> <p>In de MER is beoordeeld of de maatregelen kunnen leiden tot (een toename van) schade door bijvoorbeeld ganzen. De kans op schade wordt meegewogen in de effectbepaling van het toekomstig landbouwkundig gebruik van de percelen.</p> <p>Binnen dit project worden geen aanpassingen gedaan in de wet- en regelgeving over jacht en/of schadebestrijding. Eventuele beperkingen die gelden vanuit het Natura 2000-beheerplan voor Engbertsdijkvenen, blijven in stand.</p> <p>De effectbeoordeling in het MER is gebaseerd op uitgevoerde onderzoeken, waarbij ook kwantitatieve gegevens zijn verzameld. De kwantitatieve effecten zijn in het Inrichtingsplan onder andere</p>	

Nr.	Zienswijze 6	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	Bij dit plan is, naast de formele partners die worden genoemd in de notitie, een grote groep belanghebbenden betrokken. Er dient ook rekening gehouden worden met de mensen om het gebied, zoals de agrariërs aan de westkant van de Engbertsdijkvenen, het platform Engbertsdijkvenen, het platform Achter het Geesters Stroomkanaal en Landgoed huize Almelo. Al deze partijen dienen in het proces zelfstandig betrokken te worden en van juiste informatie die op hun belangen toegespitste informatie voorzien worden. Hieraan wordt nu niet voldaan.	inzichtelijk gemaakt op kaarten die de waterstanden weergeven. Dit is meegenomen in de effectbeoordeling in het MER. Bij de tot stand koming van het Inrichtingsplan is een uitvoerig gebiedsproces doorlopen, waarbij zowel het Platform Engbertsdijkvenen, bewonerscommissie en Landgoed en WBE zijn betrokken, naast de individuele participatie van bewoners en bedrijven en het Landgoed.	
6.5	U wordt verzocht bij het opstellen van het MER rekening te houden met deze inbreng. Indieners zien de verwerking van deze opmerkingen graag tegemoet.		
	Conclusie	De zienswijze heeft niet geleid totaanpassing van het Inrichtingsplan, ontwerp-projectbesluit en/of MER	

Nr.	Zienswijze 7	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
7.0	Hierbij dienen wij bezwaar in tegen de NRD Engbertsdijkvenen externe maatregelen, nummer 6208555.		
7.1	In de hoofdstukken 2 en 4 van de Notitie voorziet u grote problemen t.a.v. uw woning, tuin en landbouwgronden op het punt van hydrologische knelpunten en de effectbeoordeling in hoofdstuk 4. Bij het verhogen van de grondwaterstand zal er (nog meer als nu al) sprake zijn van optrekkend vocht in de muren,	In het inrichtingsplan en het MER worden de effecten van de maatregelen op de omliggende woningen, tuinen en agrarische percelen beschreven en afgewogen. Voor uw woning is nader onderzoek uitgevoerd en zijn mitigerende maatregelen opgenomen.	

Nr.	Zienswijze 7	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	schimmelvorming in huis en water in de kruipruimte. Ook zal de tuin (ook nóg meer als nu al) onbegaanbaar worden doordat er water blijft staan op het gazon. Het weiland voor ons huis zullen we niet meer kunnen gebruiken omdat het te nat wordt en er water op blijft staan.		
7.2	Wij zijn tegen het dempen van sloten en watergangen en tegen het verhogen van het Geesters Stroomkanaal.	In het gebiedsproces zijn de maatregelen afgewogen tegen de doelstellingen uit het beheerplan en tegen o.a. het uitgangspunt van de BAC om woningen droog te houden. Zo worden watergangen rondom de woningen aan de Oude Hoevenweg en Bavesbeekweg behouden om negatieve effecten op woningen te minimaliseren. Dit is uitgewerkt in het inrichtingsplan.	Nee
7.3	We willen van ons weiland géén hydrologische bufferzone. Wij hebben juist een goede afwatering nodig van ons perceel, om te kunnen blijven wonen en de leefbaarheid op peil te houden.	Uw percelen vallen binnen het uitwerkingsgebied voor de Natura 2000-opgave. In de nadere uitwerking van het inrichtingsplan is bepaald waar maatregelen en/of functieverandering nodig is. Uw percelen vallen buiten de begrenzing van het Ontwerp-Projectbesluit, omdat er geen maatregelen nodig zijn en er geen functieverandering nodig is. Het effectgebied is groter dan het plangebied, de effecten zijn beschreven en beoordeeld in het MER. Uw eigendommen vallen binnen het effectgebied. Uit het MER blijkt dat de situatie niet zodanig verandert dat het gebruik van het perceel of de leefbaarheid in het gedrang komen.	
7.4	Wat betreft hoofdstuk 5, de M.E.R. procedure, is het ons onduidelijk wat bedoeld wordt met de ontgrondingsprocedure. Graag horen wij van u wat hiermee bedoeld wordt.	Er is gekozen om de (eventuele) ontgrondingsvergunning niet gelijktijdig mee te nemen in de besluitvormingsprocedure. Deze ontgrondingsprocedure is nu niet aan de orde. Indien in een later stadium blijkt dat er een ontgrondingsvergunning nodig is, zal hiervoor een separate procedure met terinzage legging doorlopen worden.	Nee
	Conclusie	De zienswijze het niet geleid tot aanpassing van het Inrichtingsplan, ontwerp projectbesluit en/of MER	

Nr.	Zienswijze 8	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
8.0	Door middel van dit schrijven dienen wij een zienswijze in met betrekking tot de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Natura 2000 externe maatregelen Engbertsdijksvenen.		
8.1	Wij wonen en zijn eigenaar van onroerende zaken, die binnen het thans voorgestelde uitwerkingsgebied liggen. Het treffen van maatregelen kan ingrijpend zijn voor de woonomgeving, de leefbaarheid en het gebruik van de binnen het gebied gelegen onroerende zaken. De voorgestelde maatregelen mogen geen nadelige effecten voor de bewoners en eigenaren in het gebied hebben, hetgeen wij wel verwachten.	In afstemming met eigenaren zijn of worden overeenkomsten gesloten over schadeloosstelling. Voor zover ze buiten het uitwerkingsgebied liggen zijn mitigerende maatregelen in het Inrichtingsplan opgenomen voor landbouwpercelen. Voor onroerend goed waar negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten zijn mitigerende maatregelen opgenomen in het Inrichtingsplan.	Nee
8.2	Er dient terdege rekening te worden gehouden met de aspecten op economisch, sociaal en cultureel gebied, en niet alleen met de belangen van het beoogde natuurdoelbereik, waarvan evenmin vaststaat of die ooit gehaald wordt.	In het MER worden de effecten op verschillende (milieu)thema's inzichtelijk gemaakt. Het MER beperkt zich niet tot beoordeling op ecologische effecten, maar gaat ook in op onder andere woon-, werk- en recreatieve functie en waarden zoals cultuurhistorie en archeologie.	Nee
8.3	In de NRD wordt met geen woord gesproken over het huidige stikstofbeleid en de mogelijk negatieve gevolgen hiervoor door de beoogde maatregelen. Uit recente bekendmaking van onderzoek is gebleken dat bepaalde maatregelen negatieve gevolgen hebben op de uitstoot van stikstof, waarom worden de stikstofproblematiek niet meegenomen worden in de NRD.	De externe maatregelen zijn gericht op het verminderen van verdroging binnen het Natura 2000-gebied door hydrologisch herstel er buiten. De aanpak van stikstofdepositie valt buiten dit project. Het Rijk werkt aan generiek beleid om stikstofuitstoot te verminderen.	Nee
8.4	Wij verzoeken u bij de opstelling van het MER rekening te houden met de door ons ingebrachte zienswijzen.		
Conclusie		De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het Inrichtingsplan, ontwerp projectbesluit en/of MER	

Nr.	Zienswijze 9	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	<p>Door middel van dit schrijven dienen wij een zienswijze in met betrekking tot de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Natura 2000 externe maatregelen Engbertsdijksvenen, zoals door u ter inzage gelegd op 19 mei 2021. In de publicatie in het Provinciaal Blad 2021, nr. 3759 is aangegeven dat eenieder een zienswijze op deze notitie kan indienen tot 5 juli 2021.</p> <p>Wij zijn eigenaren van onroerende zaken, waaronder begrepen percelen landbouwgrond, die binnen het thans voorgestelde uitwerkingsgebied liggen. Echter figuur 3 van de NRD geeft niet de juiste begrenzing van het uitwerkingsgebied weer, wij verzoeken u deze aan te passen.</p> <p>Er is door de diverse partijen, die belanghebbende zijn, een voorkeursvariant gekozen, gezien het feit dat deze variant door de meerderheid gedragen wordt lijkt het ons niet meer dan redelijk dat de NRD daarop aansluit. Waar dit dus niet het geval is verzoeken wij u dit te doen.</p> <p>Het treffen van maatregelen kan ingrijpend zijn voor de woonomgeving, leefbaarheid en gebruik van de binnen het gebied gelegen onroerende zaken. De voorgestelde maatregelen mogen in ieder geval geen nadelige effecten voor de bewoners en eigenaren in het gebied hebben.</p> <p>Er dient terdege rekening worden gehouden met de aspecten op economisch, sociaal en cultureel gebied, en niet alleen met de belangen van het beoogde natuurdoelbereik,</p>	<p>Zie ook onze reacties bij zienswijze 1 onde 1.2 en 8.</p> <p>De begrenzing van het uitwerkingsgebied is op verzoek van de Bestuurlijk Adviescommissie Engbertsdijksvenen (BAC) aangepast. Deze aangepaste begrenzing is verwerkt in MER, het Inrichtingsplan en het ontwerp-projectbesluit.</p>	<p>Nee</p>

Nr.	Zienswijze 9	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	<p>waarvan evenmin vaststaat of die ooit gehaald wordt.</p> <p>In de NRD wordt met geen woord gesproken over het huidige stikstofbeleid en de mogelijk negatieve gevolgen hiervoor door de beoogde maatregelen. Uit recente bekendmaking van onderzoek is gebleken dat bepaalde maatregelen negatieve gevolgen hebben op de uitstoot van stikstof, waarom worden de stikstofproblematiek niet meegenomen in de NRD.</p> <p>Wij verzoeken u bij de opstelling van het MER rekening te houden met de door ons ingebrachte zienswijzen</p>		
	Conclusie	De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het Inrichtingsplan, ontwerp projectbesluit en/of MER	

Nr.	Zienswijze 10	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
10.1	<p>Graag wijzen wij u er op dat in oktober 2020 door de BAC de variant 2020 is vastgesteld. Daarin is ook een mogelijke verhoging vanaf de stuw op de Patarswal tot aan de bocht opgenomen.</p> <p>Ook opgenomen is, dat een verhoging van het Geesterens stroomkanaal tot aan Spalink ultgesloten is.</p> <p>Dit besluit van de BAC is met betrokken bewoners en eigenaren in het gebied gecommuniceerd.</p> <p>Wij gaan ervan uit dat dit besluit gehandhaafd wordt.</p>	Dit besluit is gehandhaafd en nader uitgewerkt in het Inrichtingsplan en MER. Zie ook onze reactie bij 1.2.	Nee

Nr.	Zienswijze 10	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	Conclusie	De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het Inrichtingsplan, ontwerp projectbesluit en/of MER	

Nr.	Zienswijze 11 Gemeente Twenterand, Postbus 67 Vriezenveen	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
11.0	Op 11 mei 2021 heeft u de Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor het gebied Engbertsdijksvenen vastgesteld. Deze geeft aan hoe u in de op te stellen MER de milieu effecten van de voornemens breed in beeld wilt brengen. Tot 5 juli geeft u ons de gelegenheid tot het indienen van een zienswijze op deze notitie. Graag maak ik gebruik van de gelegenheid.		Nee
11.1	Gebiedsproces Engbertsdijksvenen Engbertsdijksvenen is een Natura 2000 gebied, gelegen in de gemeente Twenterand. Wij zien dat er in het langjarige proces rond de ontwikkelopgave Natura 2000 Engbertsdijksvenen met de gebiedspartijen in de Bestuurlijke Advies Commissie Engbertsdijksvenen (BAC) en klankbordgroep, gewerkt is aan een compromis voor de externe maatregelen. De BAC heeft in december 2020 unaniem haar voorkeur uitgesproken voor een robuuste en duurzame inrichtingsvariant: Variant 2020.	Deze reactie voor voor kennisgeving aangenomen.	Nee
	De verdere uitwerking van deze Variant 2020 moet uitmonden in het uiteindelijke inrichtingsplan dat geaccepteerd kan worden door alle deelnemers in het proces. De uitgangspunten van de BAC en de afspraken die met bewoners uit het gebied gemaakt zijn	Deze reactie voor voor kennisgeving aangenomen.	Nee

Nr.	Zienswijze 11 Gemeente Twenterand, Postbus 67 Vriezenveen	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	<p>en worden, zijn daarin voor onze gemeente leidend.</p> <p>De bewoners en ondernemers van het gebied vragen steeds om duidelijkheid en zekerheid. In het gebiedsproces is regelmatig gebleken dat een heel transparante en duidelijke manier van werken van groot belang is. Deze helderheid vragen wij ook voor de Notitie RWD en het op te stellen MER.</p>		
11.2	<p>Reactie op de Notitie NRD</p> <p>Geef heel helder aan welke varianten (alternatieven) in het MER zullen worden beoordeeld.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Variant Beheerplan Gebiedsanalyse (2016, met gedeeltelijke herziening 2019), als referentie variant? - Variant 2020 (voorkeursalternatief) - Eventueel andere variant(en) <p>Met daarbij per variant concreet uitgewerkt welke externe maatregelen in die variant zijn opgenomen¹ en per variant een duidelijke en nauwkeurige overzichtskaart.</p> <p>¹ Variant 2020 is nog niet volledig uitgewerkt.</p>	<p>Varianten zijn beschreven en beoordeeld in het MER. Daarnaast is van beide varianten een overzichtskaart opgenomen.</p>	Nee
	<p>In de Notitie wordt verwezen naar interne én externe maatregelen, terwijl deze Notitie zich richt op de externe maatregelen. In de MER worden voor de effectbeoordeling de interne maatregelen als uitgangspunt meegenomen. Maak in het MER duidelijk hoe deze in- en externe maatregelen zich tot elkaar verhouden en hoe wordt omgegaan met de beoordeling van de combinatie van beide.</p>	<p>Dit is in het MER opgenomen, waarbij de interne maatregelen als autonome ontwikkeling worden beschouwd.</p>	Nee
	<p>De kaart van het plangebied in de Notitie komt niet overeen met de recente kaart 'uitwerkingsgebied Variant 2020' die de BAC</p>	<p>Het uitwerkingsgebied dat op de kaart van 7 juni 2021 is aangegeven is bij het op te stellen Inrichtingsplan en MER gebruikt als uitgangspunt voor de maatregelen. De effectbeoordeling van de</p>	Nee

Nr.	Zienswijze 11 Gemeente Twenterand, Postbus 67 Vriezenveen	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	Engbertsdijksvenen onlangs aan GS heeft aangeboden. Wij vragen u om belde kaarten met elkaar in overeenstemming te brengen. Voor de beoordeling van effecten kan het studiegebied, zoals terecht In de Notitie is opgemerkt, groter zijn.	maatregelen worden in het MER ook buiten het uitwerkingsgebied meegenomen.	
	Beschrijf in het MER een tijdlijn van de planvorming over de afgelopen jaren met de overwogen alternatieven en de redenen waarom deze zijn afgevallen dan wel zijn gekozen.	De totstandkoming en de meest relevante varianten zijn beschreven en beoordeeld in het MER. Ook in het Inrichtingsplan wordt ingegaan op eerdere inrichtingsvarianten. Dit proces en de afgewogen varianten zijn uitgebreider toegelicht in bijlage 4 van het inrichtingsplan	Nee
	Geef per variant aan wat de minimaal nodige te verwerven gronden zijn.	De effecten van de maatregelen zijn beschreven in het MER en Inrichtingsplan. Het verwerven van gronden is geen doel. Schadeloosstelling voor de effecten wordt wel door de provincie Overijssel geregeld.	Nee
	Geef in het MER steeds duidelijk aan welke uitgangspunten voor autonome ontwikkelingen worden gebruikt (voor bijvoorbeeld stikstofdepositie, ruimtelijke ontwikkelingen zoals zandwinningen of drinkwaterwinning met eventuele effecten op de hydrologie, klimaatverandering).	Dit is beschreven in het MER.	Nee
	Conclusie	De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het Inrichtingsplan, ontwerp projectbesluit en/of MER	

Nr.	Zienswijze 12	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
12.0	Door middel van dit schrijven dienen wij een zienswijze in met betrekking tot de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Natura 2000 externe maatregelen Engbertsdijksvenen, zoals door u ter inzage gelegd op 19 mei 2021. In de publicatie in het Provinciaal Blad	Deze reactie voor voor kennisgeving aangenomen.	

Nr.	Zienswijze 12	Reactie	Aanpassing MER/ Projectbesluit/ Inrichtingsplan nodig
	2021, nr. 3759 is aangegeven dat eenieder een zienswijze op deze notitie kan indienen tot 5 juli 2021.		
12.1	Wij wonen en zijn eigenaar van onroerende zaken, die binnen het thans voorgestelde uitwerkingsgebied liggen. Het treffen van maatregelen kan ingrijpend zijn voor de woonomgeving, leefbaarheid en gebruik van de binnen het gebied gelegen onroerende zaken. De voorgestelde maatregelen mogen in ieder geval geen nadelige effecten voor de bewoners en eigenaren in het gebied hebben, hetgeen wij wel verwachten.	In afstemming met eigenaren zijn of worden overeenkomsten gesloten over schadeloosstelling. Voor zover ze buiten het uitwerkingsgebied liggen zijn mitigerende maatregelen in het Inrichtingsplan opgenomen voor landbouwpercelen. Voor onroerend goed waar negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten zijn mitigerende maatregelen opgenomen in het Inrichtingsplan.	Nee
12.2	Er dient terdege rekening worden gehouden met de aspecten op economisch, sociaal en cultureel gebied, en niet alleen met de belangen van het beoogde natuurdoelbereik, waarvan evenmin vaststaat of die ooit gehaald wordt.	In het MER worden de effecten op verschillende (milieu)thema's inzichtelijk gemaakt. Het MER beperkt zich niet tot beoordeling op ecologische effecten, maar gaat ook in op onder andere woon-, werk- en recreatieve functie en waarden zoals cultuurhistorie en archeologie.	Nee
12.3	In de NRD wordt met geen woord gesproken over het huidige stikstofbeleid en de mogelijk negatieve gevolgen hiervoor door de beoogde maatregelen. Uit recente bekendmaking van onderzoek is gebleken dat bepaalde maatregelen negatieve gevolgen hebben op de uitstoot van stikstof, waarom worden de stikstofproblematiek niet meegenomen in de NRD	De externe maatregelen zijn gericht op het verminderen van verdroging door hydrologisch herstel buiten het Natura 2000-gebied. De aanpak van stikstofdepositie valt buiten dit project. Het Rijk werkt aan generiek beleid om stikstofuitstoot te verminderen.	Nee
12.4	Wij verzoeken u bij de opstelling van het MER rekening te houden met de door ons ingebrachte zienswijzen.		
	Conclusie	De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het Inrichtingsplan, ontwerp projectbesluit en/of MER	

3 Colofon

Deze Nota van Antwoord is opgesteld door de provincie Overijssel (bevoegd gezag).

Uitgave: provincie Overijssel

Datum: 13 augustus 2025

IDN-IMRO:

NL.IMRO.9923.pbEDVextern-on01

Inlichtingen bij:

Contactpersoon: Cees Ortelee

Telefoon: 038 499 7915 | 06 - 211 23 592

Email: overijsselloket@overijssel.nl

Onder vermelding van: NRD Engbertsdijksvenen externe maatregelen

Kijk ook op: www.overijssel.nl/natura2000procedures

Adresgegevens:

Provincie Overijssel

Luttenbergstraat 2

Postbus 10078, 8000 GB Zwolle

Telefoon: 038 499 88 99

Fax: 038 425 48 88

www.overijssel.nl

postbus@overijssel.nl